T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/470
KARAR NO : 2024/306
KARAR TR : 07/10/2024

ÖZET: Yersiz olarak ödenen "*ek ödemenin*" geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda, davanın kısmen kabul, kısmen reddine ilişkin Adli Yargı yerince verilen kararın KALDIRILMASINA, hukuk ve usule uygun bulunan İdari Yargı yeri KARARININ KABULÜ ile HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE karar verilmesi hk.

K A R A R

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen (İdari Yargıda Davacı Adli Yargıda Davalı) : S.S
Vekili : Av. A. K
Karşı Taraflar
İdari Yargıda : Gaziantep Valiliği
Vekili : Av. A. D
Adli Yargıda : Sağlık Bakanlığı
Vekili : Av. A. D

I. İDARİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

1.Davacı S. S , Aile Hekimi olarak görev yapmakta iken, davalı idarenin 15/04/2019 tarih ve 090.99 sayılı işlem ve/veya 18/05/2010 tarih ve 4959 sayılı işleminin iptali istemiyle 30/05/2019 tarihinde idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

2. Gaziantep 2. İdare Mahkemesi 14/06/2019 tarih ve E.2019/611, K.2019/688 sayılı kararıile, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. maddesi hükmüne uygun olmayan dava dilekçesinin, anılan Kanun'un 15. maddesinin 1. fikrasının (d) bendi gereğince bu kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren (30) gün içinde 3. maddeye uygun şekilde düzenlenerek, eksiklikler giderildikten sonra harç alınmaksızın yeniden dava açılmakta serbest olunmak üzere reddine, dilekçenin bir nüshasının davacıya iadesine, yenilenen dilekçede aynı yanlışlıkların yapılması halinde davanın reddedileceğinin davacıya tebliğine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

> *"...Dava dosyasının incelenmesinden; davacı tarafından, dava dilekçesinin dava konusu kısmında, 15.04.2019 tarih ve 090.99 sayılı işlemin iptaline karar verilmesi istenilmekte ise de dava dilekçesinin netice-talep kısmında, 18.05.2010 tarih ve 4959 sayılı işlemin iptalinin istenildiği, zikredilen bu iki işlemin hangisinin iptalinin istenildiği anlaşılamadığından dava dilekçesinin 2577 sayılı yasanın 3. maddesine uygun olarak düzenlenmediği sonucuna varılmıştır.*
>
> *Dava dilekçesinin yenilenmesi halinde iptali istenilen işlemin tarih ve sayısının açık ve net bir şekilde belirtilmesi, dava dilekçesinin konu kısmı ile netice-talep kısmındaki istemlerin farklılık arzetmemesi, gözönünde bulundurulmalıdır..."*

3. Davacı yenilediği dilekçesiyle, Gaziantep İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde aile hekimi olarak görev yaparken, Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı emrinde görevlendirildiği dönemde kendisine döner sermaye ödenmesine ilişkin mahsuplaşma işlemi yapılmadan fazla ödeme yapıldığından bahisle 22.931,02 TL maaş borcu çıkartılmasına ilişkin 15/04/2019 tarih ve 090.99 sayılı Gaziantep Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü işleminin iptali istemiyle 23/07/2019 tarihinde Gaziantep 2. İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

4. **Gaziantep 2. İdare Mahkemesi 29/01/2020 tarih ve E.2019/821, K.2020/105 sayılı kararı** ile, davacıya yapılan ödemelerin, 22/12/1973 tarih ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı uyarınca son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 2577 sayılı Kanun'da öngörülen dava açma süresi içinde geri alınması mümkün iken, bu süre geçirildikten çok sonra tesis edilen işlemdehukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle,

dava konusu işlemin iptaline karar vermiş, bu karara karşı istinaf isteminde bulunulmuş, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi 23/09/2021 tarih ve E.2020/4443, K.2021/3035 sayılı kararı ile, İdare Mahkemesince verilen karar hukuka uygun bulunduğundan, istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Anılan Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararıyla idarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı ödemenin her zaman geri alınabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin ise, ancak hatalı ödemenin yapıldığı tarihten itibaren başlamak üzere dava açma süresi içerisinde geri alınabileceği, bu süre geçtiken sonra ise geri alınamayacağı anlaşılmaktadır.

Buna göre, yapılan ödemenin her zaman geri alınabilmesi olanağını tanıyan "açık hata" hali; yapılan ödemede, ödemenin muhatabı olan kişinin (idare edilenin) kolayca anlayabileceği kadar açık bir hatanın mevcudiyetini ifade ettiği kabul edilmekte, uygulamada ise, bu tür ödemelerin çoğu kez ilgili mevzuata aykırı bir şekilde yorum hatasına dayalı olarak yapılan ödemeler şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Bu itibarla, davacıya yapılan ödemenin, hatalı olduğunun basit bir inceleme ile fark edilmeyip hesapların denetimi sonucu ortaya çıkarıldığı hususu dikkate alındığında, bu ödemenin açık hata kapsamında değerlendirilmesine hukuken olanak bulunmamaktadır..."

II. ADLİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

5. Davacı Sağlık Bakanlığı vekili, müvekkili idare bünyesinde aile hekimi olarak görev yapan davalının Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı emrinde görevlendirildiği dönemde kendisine döner sermaye ödenmesine ilişkin mahsuplaşma işlemi yapılmadan fazla ödenen 22.931,02 TL maaş ödemesinin yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi istemiyle, adli yargı yerinde S.S 'a 16/09/2020 tarihinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

6. **Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 11/01/2023 tarih ve E.2020/245, K.2023/11 sayılı kararı** ile, davanın kısmen kabulü ile, toplam 12.912,30 TL'nin davalıdan alınarak davacıya ödenmesine, fazlaya ve faize ilişkin istemin reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Somut olayda; davalının aile hekimi olarak davacı idare bünyesinde çalıştığı dönemde 1 Haziran 2017-31 Ekim 2018 Tarihleri arasında Gaziantep 5.Zırhlı Tugay Komutanlığında Türk Silahlı Kuvvetleri'ne sunulan Sağlık Hizmetleri Hakkında Usul ve Esasların Yürürlüğe Konulmasına Dair Protokol Hükümleri uyarınca sivil tabip ünvanıyla görevlendirildiği, davalıya sağlık hizmetleri tazminatı ödemesi yapılırken İl sağlık müdürlüğünce yapılan döner sermaye ödemelerinin mahsup edilerek ödeme gerçekleştirilmesi gerekirken mahsuplaştırma işlemi yapılmaksızın davalıya fazla ödemenin yapıldığı, davalı yapılan fazla ödemenin iadesine ilişkin uyuşmazlığın mali hakların iadesi talebine ilişkin olup, yukarıda açıklandığı gibi dava konusu alacağın idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı açıktır. Ortada bir şart tasarrufu bulunmadığından, şart tasarrufun varlığı halinde uygulanacak ilkelerin somut olayda uygulama yeri yoktur.

Bu durumda, dava konusu hatalı ödeme Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerinde yer alan sebepsiz zenginleşme kuralları çerçevesinde istenebileceğinden, davalının fazla ödenen maaş ve döner sermaye gelirini iade etmesi gereklidir.

Diğer taraftan önemle belirtmek gerekirse; sebepsiz zenginleşen ister iyiniyetli ister kötüniyetli olsun, kendisinden iade talep edilmeden önce temerrüde düşmüş sayılıp sayılmayacağı irdelenmelidir. Belirtilmelidir ki, dava tarihinde yürürlükte bulunan 818 Sayılı Borçlar Kanunu'nda haksız fiilde ve sebepsiz zenginleşmede temerrüt için ihtarın gerekmediği yolunda açık bir yasa hükmü yoktur. Ne var ki, müşterek hukukun "Gaspeden daima temerrüt halindedir" şeklindeki genel ilkesi, günümüzde de uygulama alanı bulmaktadır. Bu ilkeye göre, haksız fiilin faili ve sebepsiz zenginleşen daima temerrüt halinde bulunduğu için, zaten gerçekleşmiş olan temerrüdü sağlamak üzere alacaklının bunlara ayrıca bir ihtarda bulunması gerekmez.

Öte yandan; yargılama sırasında yürürlüğe giren 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 117/2 maddesi gereğince sebepsiz zenginleşmenin gerçekleştiği tarih itibarı ile borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşmenin iyiniyetli olduğu hallerde temerrüt için bildirim şarttır.

Benzer bir olay nedeniyle Anayasa Mahkemesi 2014/18979 başvuru numaralı, 22/02/2018 tarihli bireysel başvuru üzerine verdiği kararında; emekli maaşının azaltılmasının (AİHM'nce uygulanan) kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük kriterine göre Anayasa'nın 35. maddesinde yer alan mülkiyet hakkının ihlali bulunmadığı kanaatine varılmakla birlikte geçmişe yönelik borç çıkarılmasına ilişkin şikayet yönünden kanunilik ve meşru amaç yönünden bir ihlali bulunmamakla birlikte (elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşan) ölçülülük ilkesine göre (kişinin kamu makamlarını yanıltmasının söz konusu olmadığı, idarenin yasal düzenlemeleri hatalı yorumlamasından kaynaklandığı, hatalı ödemede ilgiliye herhangi bir kusur atfedilmesinin mümkün olmadığı gözetilerek) idarece yersiz ödendiği tespit edilen anapara tutarının iadesinin talep edilebileceği hususunda kuşku bulunmamakla birlikte alacağın başvurucudan tahsilindeki yöntemin önem arz ettiği, başvurucunun anaparanın yanında faiz ödemekle de yükümlü kılınmış olmasının kusurlu davranışlarıyla orantısız bir

külfet yüklenmesi sonucunu doğurduğundan müdahalenin ölçülü olmadığını kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesinin bahsi geçen kararı ve benzer kararları (T. Bve U. Z kararları) dikkate alındığında davalıya yapılan hatalı ödemede memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi bulunmadığı, üç yılı aşkın bir süre boyunca yüksek miktarda sayılabilecek fazla ödemeye davacının kendi kusurunun sebebiyet verdiği, idare mahkemesinde açılan davanın da kesinleşme sürecinin uzunluğundan dolayı gerek dava tarihinden ve gerek dava tarihinden sonraki dönem itibariyle davalının yüklü bir miktarda faiz ödemesi zorunda bırakılmasının Anayasa'nın 90. maddesi gereğince iç hukuk kuralı haline gelen AİHS Ek Protokol 1. maddesi ile Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına orantısız müdahale niteliğinde olacağının kabulü ile hükmedilen alacağın faizsiz olarak tahsiline karar verilmelidir.

Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde: davacının aile hekimi olarak davacı idare bünyesinde çalıştığı dönemde 1 Haziran 2017-31 Ekim 2018 Tarihleri arasında Gaziantep 5.Zırhlı Tugay Komutanlığında Türk Silahlı Kuvvetleri'ne sunulan Sağlık Hizmetleri Hakkında Usul ve Esasların Yürürlüğe Konulmasına Dair Protokol Hükümleri uyarınca sivil tabip ünvanıyla görevlendirildiği, davalıya sağlık hizmetleri tazminatı ödemesi yapılırken İl sağlık müdürlüğünce yapılan döner sermaye ödemelerinin mahsup edilerek ödeme gerçekleştirilmesi gerekirken mahsuplaştırma işlemi yapılmaksızın davalıya fazla ödemenin yapıldığı, davalı yapılan fazla ödemenin iadesine ilişkin uyuşmazlığın mali hakların iadesi talebine ilişkin olup, yukarıda açıklandığı gibi dava konusu alacağın idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, ortada bir şart tasarrufu bulunmadığından, şart tasarrufun varlığı halinde uygulanacak ilkelerin somut olayda uygulama yeri olmadığı, bu durumda, dava konusu hatalı ödeme Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerinde yer alan sebepsiz zenginleşme kuralları çerçevesinde istenebileceğinden, davalının fazla ödenen maaş ve döner sermaye gelirini iade etmesi gerektiği anlaşılmakla toplam 12.912,30 TL'nin davalıdan alınarak davacıya ödenmesine, yukarıda açıklanan gerekçelerle fazlaya ve faize ilişkin istemin reddine..."

III. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK

7. İdari yargı yerinde davacı ve adli yargı yerinde davalı olan S.S 'ın vekili, idari yargı yerinde "*yersiz ek ödemelerin iadesine ilişkin işlemin"* iptaline karar verildiği halde, adli yargı yerinde "*yersiz ek ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri kapsamında"* kısmen kabulü ile toplam 12.912,30 TL'nin davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar verildiğini, kararlardan hangisinin uygulanacağı konusunda tereddüt doğduğundan ve hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiğinden bahisle, ortaya çıkan hüküm uyuşmazlığının idari yargı yerinde verilen iptal kararının benimsenmesi suretiyle giderilmesi talebinde bulunmuştur.

8. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığınca 2247 sayılı Kanun'un 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

IV. BAŞSAVCILIK DÜŞÜNCESİ

A. Danıştay Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

9. Danıştay Başsavcısı, Gaziantep 2. İdare Mahkemesinin 29/01/2020 tarih ve E.2019/821, K.2020/105 sayılı kararı ile, Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/01/2023 tarih ve E.2020/245, K.2023/11 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna, Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/01/2023 tarih ve E.2020/245, K.2023/11 sayılı kararının kaldırılmasına, Gaziantep 2. İdare Mahkemesinin 29/01/2020 tarih ve E.2019/821, K.2020/105 sayılı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesinin uygun olacağı yönünde yazılı düşünce vermiştir. Yazılı düşüncenin ilgili kısmı şöyledir:

"...Hukukî güvenlik ilkesi, kişilerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Hukukî güvenlik ilkesinin bir unsuru olan İdarî tasarrufların makable şamil olmaması (geçmişe etkili olmaması) ilkesi, müesses vaziyetlerle müktesep hakları korumak ve hukukî münasebetlerde istikrar sağlamak ihtiyaç ve zaruretinden doğmuş sosyal bir hayat kaidesidir. (DURAN Lütfi, İdare Hukuku Meseleleri, 1964, s. 403).

Yerleşmiş (müesses) durumların hataen doğmuş olsalar ve hak teşkil etmeseler bile, her zaman geriye yürür şekilde ortadan kaldırabilmeleri, istikrarı ve toplumun güven hissini sarsar, kamu düzenini zedeler. Hukuka aykırı işlemin ilgili kişi lehine doğurduğu hukukî durumların ilelebet tartışma konusu yapılması sakıncalıdır. Dolayısıyla belirli bir süre geçtikten sonra bu hukukî durumların korunmasında, meşrû yararları olan ilgililerin korunmasını, yani hukukî durumların dokunulmazlığını kabul etmek gerekir. (TAN Turgut, İdarî İşlemin Geri Alınması, 1970, s. 60).

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Genel Kurulunun 27/01/1973 tarihli ve E. 1972/6, K. 1973/2 sayılı kararında; idare hukukuna ilişkin anlaşmazlıklara idare hukuku kurallarının uygulanmasının gerekli olduğu, sebepsiz zenginleşmede sebep ile bunun sonuçlarını ayırmak gerektiği, eğer bu sebep idare hukukunu ilgilendiren bir sebep ise muteber olup olup olmadığının idare hukuku ilkelerine göre çözümlendikten sonra sonuçlarının tayin ve tespitinde Borçlar Kanununun uygulanacağı, ancak sebepsiz zenginleşmenin sonuçlarına Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanabilmesi için idare hukukunda bu hükümlerin aksine hüküm bulunmaması gerektiği, başka bir ifadeyle Borçlar Kanunu hükümlerinin idare hukukunda hüküm bulunmadığı hallerde tamamlayıcı hüküm olarak uygulanabileceği, idarenin mahkemeye başvurmadan re'sen istirdada kalkması hâlinde Danıştayın anlaşmazlığı çözmek için idare

hukuku kurallarını uygulayacağı, idarenin fazla ödemeleri memurun aylığından kesmeyip mahkemeye başvurması hâlinde anlaşmazlık aynı olduğu hâlde bu kez idare hukuku kurallarının değil de Borçlar Kanunu kurallarının uygulanması ve belki de tamamen aksi sonuca varılmasının adalet ve hukuk düzeninin kabul edemeyeceği bir duruma yol açacağı, hukuk alanında istikrar ve güvenin ise temel ilkelerden olduğu, onun için anlaşmazlık sebebi idare hukukunu ilgilendiren bir sebep ise bu çelişkiyi önlemek, ikili sonuca varma ihtimalini ortadan kaldırmak, uygulamada yeknesaklığı sağlamak için işlemin ait bulunduğu hukuk dalı kurallarının uygulanmasının zorunlu olduğu, bu itibarla, idarenin yanlış işlemini geri alması üzerine geri alma tarihine kadar ödediği fazla paraların sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre tahsilini istemesi davalarında yanlış işlemin geri alınıp alınamayacağı ve geri alınabilse dahi geçmişteki durumların hukukça tanınması gerekip gerekmediği ve bunun sonucu olarak ödenmiş paraların geri istenip istenemeyeceği konusundaki sorunun idare hukuku kurallarından faydalanılarak çözümlenmesi gerektiği, sebepsiz zenginleşme davasının hakkaniyete dayanan bir dava olduğu, kişiyi (özellikle intibaklarda memuru) ilelebet durumun değiştirilebileceği endişesi içinde bırakmak ve yanlış işlemin doğuşunda hiç bir payı bulunmayan (iyi niyetle zenginleşen) kişiyi aldığını geri verdikten sonra, bu yanlış işlem ve ivazsız kazandırma olmasa idi bulunacağı durumdan daha kötü bir duruma düşürmenin hakkaniyet ilkesi karşısında savunulamayacak bir tutum olacağı, müktesep hak (kazanılmış hak) ile müesses durum (yerleşmiş, kazanılmış durum) kavramları arasında fark bulunduğu, kazanılmış hakkın hukuka uygun bir işlemden doğacağı ve bu işlem geri alınsa bile ilerisi için de devam edeceği, yerleşmiş (kazanılmış) durum kavramının ise hukuka aykırı bir işlemin belirli bir süre geçtikten sonra geri alınması üzerine artık ilerisi için işlemin hüküm ifade etmeyeceğini, fakat geçmişte kalan durumun da tanınması gerektiğini ifade ettiği, yani işlemin ilerisi için değiştirildiği, düzeltildiği anlamına geleceği, onun için hukuka aykırı (yanlış) işlem dava süresi geçtikten sonra geri alınırsa sonrası için kişiye hak bahşetmeyeceği, yalnızca geçmişteki durumun parasal da olsa tanınması sonucunu doğuracağı, bu süre geçtikten sonra idare yanlış işlemini geri alsa bile geçmişteki durumlar artık "kazanılmış durumlar" niteliğinde olacağından, yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz olduğunun ileri sürülemeyeceği ve geri istenmesinin mümkün olmayacağı, fakat, bunun ancak iyi niyetli kişiler için geçerli olduğu, eğer idarenin yanlış işlem yapmasına kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi sebebiyet vermiş ise, bu yanlış işlemi idarenin her zaman bir süre şartına bağlı olmaksızın geriye yürür şekilde geri alabileceği belirtilmiştir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 22/12/1973 tarihli ve E:1968/8, K: 1973/14 sayılı kararında da; idarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hâllerinde süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği belirtilmiş olup, anılan kararda "(...) İstikrar, kanunîlik ve kamu yararı kuralları yanında iyi niyet kuralı üzerinde de önemle durulmuştur. İdarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı terfi veya intibak işlemine idare edilenin gerçek dışı beyanı veya hilesi sebep olmuşsa veyahut geri alınan İdarî tasarruf yok denilebilecek bir illetle malûlse yahut bir terfi veya intibakta idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata mevcutsa ve idareyi haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye imkân yoktur. Binenaleyh bu kararlara dayanılarak yapılan kanunsuz ödemeler için süre düşünülemez ve her zaman istirdat olunabilir. Ancak bunun dışında kalan hatalı ödemeler için memurun iyi niyeti istikrar ve kanuniyet kadar önemli bir kural olduğundan yukarıda yazılan istisnalar dışında kalan hatalı ödemeler dava açma süresi içinde istirdat edilebilir." gerekçesine yer verilmiştir.

Hatalı idarî işlemlerin geri alınmasına ilişkin olarak Yargıtay ve Danıştayca alınan içtihadı birleştirme kararları Devlet memurlarının intibak ve terfi işlemlerine ilişkin olmakla birlikte, bu kararlarda belirtilen ilkeler, hatalı idarî işlemlerin geri alınması hususunda kıyasen uygulama alanı bulabilecek genel ilkeler olduğundan, hukuka aykırı idarî işlemlere dayalı olarak elde edilen kazanımların geri alınıp alınamayacağına ilişkin bu ilkelerden somut olayın özellikleri dikkate alınmak suretiyle yararlanılması mümkündür.

Aile hekimi olarak görev yapan S.S 'a 1 Haziran 2017 - 31 Ekim 2018 tarihleri arasında (17 ayda) yapılan fazla ödemelerin toplam tutarı 12.912,30-TL olduğundan, aylık gelirine oranı oldukça az olan uyuşmazlığa konu fazla ödeme tutarı adı geçenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata olarak nitelenemeyeceği için idareyi haberdar etmemesi nedeniyle iyi niyetli olmadığından söz edilemeyeceği gibi, bu ödemenin yapılmasında herhangi bir hilesi veya idareyi yanıltıcı beyanı bulunmadığından ve Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu kararında belirtildiği üzere idare yanlış işlemini geri alsa bile, iyi niyetli memurlar bakımından geçmişteki durumlar artık müesses (yerleşmiş) durum niteliğinde olacağı için yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz zenginleşme teşkil ettiği ileri sürülemeyeceğinden, davacı lehine oluşan müesses durumun yok sayılması sonucunu doğuracak şekilde ilk ödeme tarihinden 22 ay sonra geri istenilmesinin hukukî güvenlik ilkesiyle bağdaşır bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, İdare Mahkemesince verilen karar sonucu itibarıyla hukuka uygun bulunduğundan, bu gerekçeyle İdare Mahkemesi kararı benimsenmek suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır..."

B. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

10. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Gaziantep 2. İdare Mahkemesinin 29/01/2020 tarih ve E.2019/821, K.2020/105 sayılı kararı ile, Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/01/2023 tarih ve E.2020/245, K.2023/11 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığının bulunduğunun kabulüne, Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/01/2023 tarih ve E.2020/245, K.2023/11 sayılı kararının kaldırılmasına, Gaziantep 2. İdare Mahkemesinin 29/01/2020 tarih ve E.2019/821, K.2020/105 sayılı kararının benimsenmesine, karar verilmesi suretiyle hüküm

uyuşmazlığının giderilmesinin mümkün olduğu yönünde yazılı düşünce vermiştir. Yazılı düşüncenin ilgili kısmı şöyledir:

"...İdari ve adli yargı kararları arasında oluştuğu ileri sürülen hüküm uyuşmazlığının çözümü için; öncelikle hüküm uyuşmazlığının oluşup oluşmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24. maddesinin birinci fıkrasına göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için; uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli ve idari yargı mercileri tarafından verilmesi, konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması, her iki kararın da kesinleşmiş olması, kararlarda davanın esasının hükme bağlanması, kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması ve bu koşulların birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinde; ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve kanun yollarına başvurularak şeklen kesinleşmiş; taraflarından en az birinin aynı olduğu kararların bulunduğu ve tüm kararlarda da davanın esasının hükme bağlandığı ve kanun yollarının tüketildiği anlaşılmıştır.

Hüküm uyuşmazlığına konu Gaziantep 2. İdare Mahkemesi kararında, döner sermaye ödemesine ilişkin mahsuplaşma işlemi yapılmadan gerçekleştirilen fazla ödemenin yasal faiziyle birlikte iade edilmesine ilişkin işlemin iptaline karar verilmesine karşın, Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesi kararında, söz konusu ödemenin yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verildiği anlaşılmakla, iki karar arasında oluşan çelişki nedeni ile hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği, bu duruma göre, söz konusu adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu kabul edilmelidir.

Dava dosyalarının incelenmesinden; yapılan inceleme sonucunda, doktor olan davacıya döner sermaye ödemesine ilişkin mahsuplaşma işlemi yapılmadan maaş ödemesi yapıldığının tespit edildiği, 15.04.2019 tarihli ve 090.99 sayılı işlemde, söz konusu fazla ödeme nedeniyle maaş borcu çıkartılmasına ilişkin işlemin tesis edildiği anlaşılmaktadır. Hüküm uyuşmazlığı oluştuğu anlaşılan adli ve idari yargı kararlarına bakıldığında, S.S 'a Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı emrinde görevlendirildiği dönemde yapılan ödemede yanlışlık olduğu konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Her iki yargı kararında da, idarenin zarara uğradığı ve haksız ödeme yapıldığı kabul edilmekle birlikte, uyuşmazlığın hem adli hem idari yargıda farklı şekillerde çözümlenmiş olması hüküm uyuşmazlığına neden olmuştur.

Bu noktada, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun (İBK) 22.12.1973 tarihli ve 1968/8 E., 1973/14 K. sayılı kararının uygulanması gerekmektedir. Anılan kararda, idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin geri alınmasının hatalı ödemenin ilk yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde mümkün olduğu, bu süre geçtikten sonra geri alınamayacağı esasa bağlanmıştır. Bu kararla konulan ilkeye göre davacının sebep olduğu bir hata, hile ya da gerçek dışı beyanı söz konusu olmadığı halde fazla yapıldığı iddia edilen ihtilaf konusu ödemenin, ödendiği tarihten itibaren ancak 2577 sayılı Kanun'da dava açma süresi olarak öngörülen 60 gün içinde geri alınabileceği, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği idarenin bu tutarı geri alamayacağı kabul edilmelidir.

Olayda, idare tarafından davacıya yersiz yapıldığı tespit edilen ödemenin geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, davacının söz konusu ödemenin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı, bu sebeple idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, Danıştay İBK'nın anılan kararı uyarınca, hatalı olarak davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi ve gerçek dışı beyanı olmadığından, yersiz yapıldığı tespit edilen ödeme tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanaatine varılmıştır..."

11. Adli ve İdari yargı yerlerince ortaya çıkan hüküm uyuşmazlığının giderilmesi istemiyle davacı vekilince Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına hitaben yazılı dilekçeyle;

1-Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesine başvuru;

a)Mahkemece kendilerine ait dosya ile, Gaziantep 2. İdare Mahkemesi dosyası temin edilerek Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

V. İLGİLİ HUKUK

12. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun *"Kamu zararı"* başlıklı 71. maddesi şöyledir:

"Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,

e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

f) (Mülga:22/12/2005-5436/10 md.)

g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

Esas alınır.

Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir.

Alınmamış para, mal ve değerleri alınmış; sağlanmamış hizmetleri sağlanmış; yapılmamış inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren gerçek dışı belge düzenlemek suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir.

Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usûl ve esaslar, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

13. 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24. maddesi şöyledir:

"1 nci maddede gösterilen yargı mercileri tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir."

B. Yargı Kararları

14. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararında, özetle; "*idarenin, hatalı terfi veya intibak işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verilebileceği ve bu karara karşı açılacak davaların çözümünün Danıştay'ın görevi içinde olduğu; idarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği; belirtilen istisnalar dışında kalan ödemelerin istirdadının, hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde kabil olduğu ve dava açma süresi geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği"* kabul edilmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca; idarece memura yapılan haksız ödemelerin idarî dava açma süresi içerisinde istenebileceği, bu süre geçtikten sonra ise ancak yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde ödemenin geri alınabileceği kabul edilmiş ve yerleşik idarî yargı kararları da bu doğrultuda istikrar bulmuştur.

15. Benzer konudaki Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 27/01/1973 tarihli ve E.1972/6, K.1973/2 sayılı kararında, özetle; *"yanlış bir şart tasarrufun idare tarafından geri alınmasından dolayı ödenmiş fazla paraların geri istenmesi davalarında, kamu yararı ile kişisel yararı uzlaştıracak, kamu ve hukuk düzenini sarsmayacak, aksine, bunlara güven ve devamlılık sağlayacak nitelikte en adil ve hukuki bir norm olarak iptal davası süresini, genel olarak yanlış şart tasarrufu, geriye yürür şekilde geri almak için bir sınır olarak kabul etmek, bu süre geçtikten sonra tasarrufun ancak ilerisi için hüküm ifade edecek şekilde geri alınabileceği, daha doğrusu ilerisi için değiştirilebileceği tarzında bir sonuca varmak gerektiği; belirtilen süreler geçtikten sonra idare yanlış tasarrufunu geri alsa bile, geçmişteki durumlar artık kazanılmış durum niteliğinde olacağından, yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz olduğunun da ileri sürülemeyeceği ve geri istenmesinin mümkün olmayacağı; sonuç olarak, 1- Yokluk ile mutlak butlan halleri hariç ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile de sebebiyet vermemiş olmak kaydıyla idarenin yanlış şart tasarrufunu (özellikle yanlış intibak işlemini), ancak iptal davası süresi veya kanunlarda özel bir süre varsa bu süre içinde yahut iptal davası açılmışsa dava sonuna kadar, geriye yürür şekilde geri alabileceğine, 2-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geriye yürür şekilde geri alınamayacağına, 3-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dahil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiğine, 4-Bu nedenle yanlış işlemin (intibakın) bu süreler geçtikten sonra geri alınması durumunda, geri alma gününe kadar ödenmiş bulunan fazla paraların (aylıkların) hukuken geçerli bir nedenle ödenmiş bulunduğunun kabulü gerekmesi karşısında, artık sebepsiz zenginleşme söz konusu olamayacağından, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceğine ve içtihadların bu yolda birleştirilmesine…"* karar verilmiştir.

VI. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Uyuşmazlık Mahkemesinin Rıdvan GÜLEÇ'in Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 03/06/2024 tarihli toplantısında, dosyanın usul yönünden incelenmesi sonunda; Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/01/2023 tarih ve E.2020/245, K.2023/11 sayılı kararı ile Gaziantep 2. İdare Mahkemesinin 29/01/2020 tarih ve E.2019/821, K.2020/105 sayılı kararları arasında, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde açıklandığı şekilde; tarafları, konusu ve dava sebebi aynı olan ve kesinleşmiş kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı doğduğu ve çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği değerlendirilerek, anılan maddede öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından, hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna; bu nedenle, 2247 sayılı Kanun'un 25. maddesi uyarınca İdari Yargılama Usulü Kanunu gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere Gaziantep Valiliğine bildirilmesine, verilen cevabın karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına, usulü işlemler tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra, Başkanlıkça belirlenecek tarihte işin esasının görüşülmesine oy birliği ilekarar verilmiştir.

17.Bunun üzerine Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmiş; yasal süresi içerisinde Gaziantep Valiliği vekilince verilen cevap dilekçesinde, hüküm uyuşmazlığı talebinin reddine karar verilmesitalep edilmiştir.

18. Hüküm uyuşmazlığının giderilmesine yönelik talep kapsamında, usule yönelik işlemler tamamlandığından, işin esasına geçilmiştir.

B. Esasın İncelenmesi

19. Uyuşmazlık Mahkemesinin Kenan YAŞAR'ın Başkanlığında, Üyeler Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Seyfi HAN, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 07/10/2024 tarihli toplantısında;

20. Başvuru dilekçeleri ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, dayanılan Kanun kuralları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın hazırladığı rapor okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın yazılı düşünceleri doğrultusundaki açıklamaları alındıktan sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

21. Hüküm uyuşmazlığına ilişkin olay, Aile Hekimi olarak çalışan başvurucuya 01/06/2017 - 31/10/2018 tarihleri arasında yapılan ek ödemenin hukuka aykırı olarak yapılıp yapılmadığına ilişkindir. Bir taraf, söz konusu ödemenin hukuka uygun olarak yapıldığı iddiası ile geri istenemeyeceği iddia ve savunmasında bulunurken diğer taraf, tam aksine yapılan ödemenin hukuka aykırı olduğundan geri istenebileceği iddia ve savunmasında olduğundan, her iki dava sebebi, yani maddi vakıalar aynıdır.

22. Dava dosyalarının incelenmesinden, idari yargıda davacı adli yargıda davalı olan S.S 'a 01/06/2017 - 31/10/2018 tarihleri arasında hataya düşülerek ek ödemenin yapıldığı, adıgeçenin söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı anlaşılmıştır.

23. Bu bakımdan, parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesi ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71. maddesi kapsamında sayılıp sayılamayacağı yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

24. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesindeki düzenleme ile, devlet memurlarının görevleri sırasında sebebiyet verdikleri zararlardan dolayı sorumlulukları ile zararın nasıl tahsil edileceği açıklanmış olmakla birlikte, mali hakları düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının, münhasıran kamu mallarına verilen zararın tahsilini düzenleyen bu madde ile çözümlenmesi mümkün bulunmamaktadır.

25. Devlet memurlarına sehven ya da mevzuatın yorumunda hataya düşülerek yapılan aylık ve ücret farkı ödemelerinin, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında tahsil edilip edilemeyeceği hususuna gelince; 5018 sayılı Kanun'un yukarıda açıklanan 71. maddesinde öncelikle kamu zararının tanımı yapılmış, sonrasında kamu zararının belirlenmesindeki kriterler sayılarak kapsam belirlenmiştir. Somut uyuşmazlığa bakıldığında ise, bu madde kapsamında oluşan bir kamu zararından söz etmek mümkün bulunmamaktadır. Ortada mevzuatta olmayan bir ödemenin yapılması değil mevzuatta öngörülen bir ödemenin yapılması sırasında idarece hataya düşülmesi söz konusu olduğundan, uyuşmazlığın 5018 sayılı Kanun kapsamında çözümlenmesi mümkün değildir.

26. Bu durumda kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli, E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği açıktır.

27. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı hatalı ödemelere ilişkin olmakla beraber getirdiği ilkelerin idari işlemlerin geri alınmasına dair genel ilkeler olduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla idare yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı işlemini her zaman geri alabilecek, ancak bunun dışında kalan hallerde hatalı işlemini sadece dava açma süresi içinde geri alabilecek, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği geri alamayacaktır.

28. Olayda, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen ek ödeme tutarının mevzuat hükümlerinin yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği gibi, söz konusu ek ödemenin ödenmesinde, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının da olmadığı görülmektedir.

29. Bu itibarla, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmakla, mevzuat hükümlerinin davalı idarece yanlış yorumlanması nedeniyle yapılan ödemelerde, davacının hilesi, gerçek dışı beyanı olmadığından, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen döner sermaye ek ödemesi tutarının, idari dava açma süresinin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle, dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın

hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/01/2023 tarih ve E.2020/245, K.2023/11 sayılı kararının kaldırılmasına, Gaziantep 2. İdare Mahkemesinin 29/01/2020 tarih ve E.2019/821, K.2020/105 sayılı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerekmiştir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle:

A. Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/01/2023 tarih ve E.2020/245, K.2023/11 sayılı kararının KALDIRILMASINA,

B. Gaziantep 2. İdare Mahkemesinin 29/01/2020 tarih ve E.2019/821, K.2020/105 sayılı KARARININ KABULÜNE,

Bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE,

07/10/2024 tarihinde, Üye Doğan AĞIRMAN'ın KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞUYLA KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan Vekili	Üye	Üye	Üye
Kenan	Doğan	Eyüp	Seyfi
YAŞAR	AĞIRMAN	SARICALAR	HAN

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN

KARŞI OY

Uyuşmazlık, Aile Hekimi olarak görev yapmakta olan başvurucuya, 01/06/2017 - 31/10/2018 tarihleri arasında yapılan ek ödemenin iadesi talebine ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun benzer konuda verdiği kararında *"İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalıödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari*

işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği" vurgulanmıştır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22/12/1973 tarih ve E.1968/8, K.1973/14).

Daha önce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benzer bir davada vermiş olduğu kararında; *"Burada çözüme bağlanan sorun; intibak ve hatalı terfi işlemi gibi bir şart tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, sonuçta yokluk ile mutlak butlan durumları ayrık olmak ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile sebebiyet vermemiş olması kaydıyla, idarenin yanlış şart tasarrufu (özellikle yanlış intibak işlemini) ancak iptal davası süresi içinde geriye yürür şekilde geri alabileceği, bu süre geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dâhil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiği, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği içtihat edilmiştir. Bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek Ödeme yapılan kişilerden gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alınamaması gibi bir sonuç doğurur ki, idareyi işlemez ve iş göremez bir duruma sokacak olan böyle bir sonucun hukukça savunulması mümkün değildir. Bu nedenle içtihadı birleştirme kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa ayartmayan salt hatalı ödemelerin idare tarafından Borçlar hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gerekir"* gerekçesiyle direnme hükmünün bozulmasına karar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 05/12/1984 tarih ve 1982/ 13 - 387 E, 1984/997 Karar sayı ilamı).

Yine benzer konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi verdiği emsal kararında; *"Dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.*

TBK. m. 77/1' e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80' de "aynen geri verme ilkesi" ne göre düzenlenmiştir.

Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.

Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.

HGK' nun 05/12/1984 tarih ve 1982/13 - 387 E. - 1984/997 K.sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK' nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

Çorum İdare Mahkemesinin yukarıda anılan kararı ile idare işlemi ödeme tarihinden itibaren 60 günlük yasal süre geçtikten sonra istenemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmiş olup, yukarıda yazılı olduğu üzere şart tasarrufa dayanmayan dava konusu ödeme için sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yanılgılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18/05/2017 tarih, Esas No: 2016/458, Karar No: 2017/7568).

Sebepsiz zenginleşme hükümleri Borçlar Kanununda düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın ortaya çıktığı tarihte yürürlükte olan mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 61. maddesine göre;

> *"Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisap eden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır".*

Bu maddenin karşılığı olarak düzenlenmiş 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 77. maddesine göre;

> *"Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.*
>
> *Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur."*

Bu maddelere göre, haklı bir sebep olmaksızın başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşmeye *"sebepsiz zenginleşme"* denir. Sebepsiz zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi, aleyhine zenginleştiği kimseye geri vermek zorundadır. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşme bağımsız bir borç kaynağıdır (Fikret Eren-Borçlar Hukuku Genel Hükümler-Ankara 2018-Sayfa 864 vd., Haluk. N. Nomer-Borçlar hukuku Genel Hükümler-İstanbul 2013-Sayfa 201 vd.).

Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa baktığımızda, idarece yapılan yersiz ödemenin Borçlar Hukuku çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır.

Buna göre 01/06/2017 - 31/10/2018 tarihleri arasında, yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine, yapılan ek ödemenin hataen yapıldığı konusunda tereddüt bulunmadığından, ödenen miktarın geri istenilmesinin koşullarının mevcut olduğu görülmektedir.

Açıklanan tüm bu nedenlerle, Aile Hekimi olarak görev yapan S.S 'a 01/06/2017 - 31/10/2018 tarihleri arasında yapılan ek ödemenin geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olduğunun saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonunda işlemin iptaline karar veren Gaziantep 2. İdare Mahkemesinin kararının kaldırılmasına; hukuk ve usule uygun bulunan Adli Yargıya ait Gaziantep 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının kabulü ve bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle sayın çoğunluğun idari yargı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi yolundaki kararına katılmıyorum.

Üye
Doğan AĞIRMAN